

BLOGI

Turkin talous on elpynyt koronakriisistä nopeasti, mutta riskit lisääntyvät

Kansainvälinen talous | 01.11.2021 | Heli Simola

KIRJOITTAJA

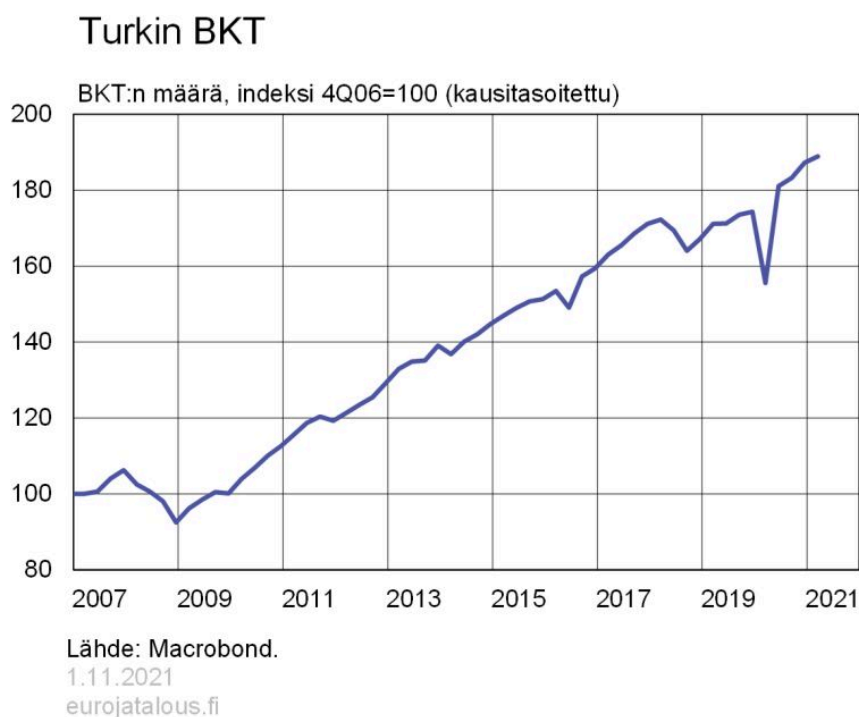

Heli Simola
Vanhempi ekonomisti

Turkin talous oli koronakriisin alkaessa vasta toipumassa vuoden 2018 lopulla alkaneesta taantumasta. Vuonna 2019 bruttokansantuote (BKT) kasvoi vain 0,9 %. Aiempien vuosien ulkomaiseen rahoitukseen nojaava talouskasvu ja taantumasta toipumiseksi tehdyt tukitoimet olivat myös heikentäneet Turkin talouden vakautta entisestään. Monilla mittareilla tarkasteltuna Turkin talous oli koronakriisin kynnyksellä haavoittuvammassa asemassa kuin vuosikymmentä aiemmin kansainvälisen finanssikriisin alla.

Keväällä 2020 koronakriisi iskikin voimakkaasti Turkin talouteen. BKT supistui huhti–kesäkuussa 10 % vuotta aiemmasta ja työllisyys väheni historiallisen jyrkästi. Kotimaista tuotantoa ja kysyntää vähensivät koronaepidemian leviämisen hillitsemiseksi asetetut tiukat rajoitustoimet. Vientiä leikkasi maailmantalouden kysynnän ja erityisesti matkailun hyytyminen. Matkailuvientitulot vastasivat noin 4 % Turkin BKT:stä vuosina 2018-2019. Turkin talous kuitenkin elpyi kriisistä hämmästyttävän vauhdikkaasti, ja BKT ylitti kriisiä edeltäneen tasonsa jo syksyllä 2020 (Kuvio 1). Koko vuoden 2020 aikana BKT kasvoi 2 %.

Kuvio 1.

Elpymistä edistivät etenkin julkisen sektorin tukitoimet. Talouteen pumpattiin rahaa keskuspankin kautta, valtion omistamien pankkien tarjoamalla edullisilla luotoilla ja valtiontakuilla.

Kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n arvion mukaan Turkin valtion likviditeettiä tukevat toimet vastasivat jopa 10 % BKT:stä, eli ne olivat selvästi suurempia kuin muissa nousevissa talouksissa. Taloutta tuettiin myös lisäämällä budjettimenoja, mutta selvästi maltillisemmin. IMF:n arvion mukaan Turkin finanssipoliittiset tukitoimet vastasivat noin 3 % BKT:stä. Valtiontalouden alijäämä oli 3,5 % BKT:stä vuonna 2020, ja se rahoitettiin pitkälti lisäämällä valtion velkaa. Velka on kuitenkin yhä suhteellisen matalalla tasolla (40 % BKT:stä). Valtiontalouden alijäämää aiotaan supistaa lähivuosina vähitellen vajaan kolmeen prosenttiin BKT:stä vuonna 2024.

Talouden elvyttyä ripeästi kevään kuopastaan Turkin keskuspankki alkoi kiristää rahapolitiikkaa jo vuoden 2020 loppupuolella mittavasta lisälikviditeetistä aiheutuvien inflaatio- ja valuuttakurssin heikentymispaineiden hillitsemiseksi. Tilanne alkoikin tasaantua, mutta markkinoiden tyrmistykseksi presidentti Erdogan erotti keskuspankin pääjohtajan maaliskuussa 2021. Vastoin taloustieteen yleistä näkemystä presidentti Erdogan katsoo korkean korkotason kiihdyttävän inflaatiota.

Turkin keskuspankki onkin viime kuukausina laskenut ohjaukorkoiaan reippaasti, vaikka inflaatio on kiihtynyt vauhdilla. Syyskuussa kuluttajahinnat nousivat jo 20 % vuotta aiemmasta ja

elintarvikkeiden hinnat lähes 30 %. Keskuspankin ohjaukorko on nyt 16 %, joten reaalikorko on selvästi negatiivinen. Inflaatiota ovat viime kuukausina osittain kiihdyttäneet väliaikaisina pidetyt tekijät, kuten raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen nousu ja kuivuuden kotimaiselle maataloudelle aiheuttamat ongelmat. Nopea inflaatio heijastaa kuitenkin myös kevyen rahapolitiikan käänköpuolta, kun rahan määrä taloudessa on kasvanut tuntuvasti ja liira on heikentynyt.

Liiran kurssin luisu on viime kuukausina jatkunut edelleen jyrkkänä (Kuvio 2). Liira on lokakuussa ollut noin kolmanneksen heikompi suhteessa Yhdysvaltain dollariin kuin ennen koronakriisin puhkeamista. Turkin talous on kuitenkin koronakriisin jäljiltä entistäkin haavoittuvampi liiran heikkenemiselle ja kansainvälisen rahoituksen saatavuuden tiukentumiselle esimerkiksi poliittisten riskien tai Yhdysvaltojen rahapolitiikan vuoksi. Turkin lyhyen aikavälin ulkomaisen rahoituksen tarve¹ on noussut IMF:n arvion mukaan jo yli 200 miljardiin dollariin eli lähes 30 prosenttiin BKT:stä.

Kuvio 2.

Turkin liiran kurssikehitys

Lähde: Macrobond.

1.11.2021

eurojatalous.fi

Myös maan sisäiseen kehitykseen liittyy epävarmuutta. Turkissa on edelleen runsaasti uusia koronataartuntoja ja -kuolemia. Virallisten tietojen mukaan 78 % yli 18-vuotiaista turkkilaisista on

kuitenkin jo saanut kaksi rokoteannosta. Ostovoimaa nakertava nopea inflaatio ja etenkin ruuan hinnan huima nousu voivat aiheuttaa tyytymättömyyttä kansan keskuudessa. Köyhien määrä kasvoi Turkissa jo koronakriisiä edeltävinä vuosina ja vuoden 2020 alussa maan väestöstä 15 % eli köyhyysrajan alapuolella ². Turkin tilannetta voivat kiristää myös uudet pakolaisvirrat, joita saattaa saapua esimerkiksi Afganistanista. Turkissa on jo entuudestaan maailman eniten, eli noin 4 miljoonaa pakolaista (vastaa noin 5 % maan asukasluvusta).

Turkin talous on viimeisen vuosikymmenen aikana selvinnyt hämmästyttävän hyvin lukuisista mittavista shokeista, kuten naapurimaa Syyriassa riehuvasta sisällissodasta ja sen aiheuttamasta pakolaistulvasta sekä kotimaassa tehdystä vallankaappausyrityksestä. Tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla Turkin BKT kasvoi 12 % vuotta aiemmasta osittain heikon koronakevään pohjavaikutuksen vuoksi. Kasvun ennakoidaan olevan hitaampaa toisella puoliskolla. Koko vuoden BKT-kasvuksi odotetaan kuitenkin useimmissa ennusteissa jopa 9 %, vaikka BKT ei edes supistunut viime vuonna. Seuraavina vuosina kasvun odotetaan hidastuvan 3–4 prosenttiin. Riskit huomattavasti heikommasta talouskehityksestä ovat kuitenkin jälleen kasvaneet koronakriisin seurauksena.

Asiasanat

BOFIT, koronapandemia, talous, Turkki